

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่ว่า "อันตรายแก่จิตใจ" มีขอบเขตแค่ไหนเพียงใดนั้น เป็นเรื่องที่พิจารณาได้ยากยิ่ง เพราะอาการทางจิตเป็นเรื่องละเอียดอ่อนซับซ้อน ซึ่งจะต้องอาศัยความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ประกอบการพิจารณาด้วย จากที่ได้ศึกษาในเบื้องต้นเป็นลำดับมา โดยศึกษาจากคำอธิบายทางตำราและการให้ความเห็นทางกฎหมายและการแพทย์จะเห็นว่าเป็นเพียงแนวทางการพิจารณาในเบื้องต้นตามทัศนะของแต่ละวิชาชีพ ซึ่งในบางส่วนอาจสอดคล้องต้องกันแต่ก็มีอีกบางส่วนซึ่งแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจตามทัศนะของวิชาชีพหนึ่งที่แตกต่างกันกับทัศนะของอีกวิชาชีพหนึ่ง หรืออาจจะเป็นความเห็นที่แตกต่างกันในวิชาชีพเดียวกันก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ การวินิจฉัยถึงลักษณะที่ถือว่าเป็น "อันตรายแก่จิตใจ" นั้น จึงเป็นไปตามแนวทางการตีความของผู้พิพากษาในแต่ละคดี โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในคดีนั้น ๆ เป็นเฉพาะกรณีไป

เมื่อได้ศึกษาพิจารณาในเรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" แล้ว ผู้เขียนจึงได้ตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ "อันตรายแก่จิตใจ" ในประเทศไทย ดังนี้

1. ในเรื่องความหมายและขอบเขตของคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" นั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายฉบับใดที่ให้นิยาม หรืออธิบายถึงความหมายและขอบเขตของคำ ๆ นี้ให้เป็นที่ยอมรับตรงกัน ซึ่งจากการศึกษา และวิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า คำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ตามมาตรา 295 นี้ น่าจะหมายถึงความถึง ความผิดปกติทางจิตใจในขนาดความรุนแรงที่มีผลให้จิตใจของผู้เสียหาย แปรปรวนไปหรือห่อเหี่ยวหายไป ซึ่งไม่จำกัดถึงขั้นวิกลจริต ดังได้กล่าวแล้วว่า การวินิจฉัยลักษณะที่ถือว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจนั้น เป็นไปตามแนวทางของผู้พิพากษาในแต่ละคดี โดยพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีนั้น ๆ เฉพาะกรณีไป แต่เมื่อได้ทำการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทย เกี่ยวกับปัญหาที่ว่าความแปรปรวนไป หรือห่อเหี่ยวหายไปถึงระดับไหน จึงจะถือว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจนี้ ผู้เขียนพบว่า มีคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องดังกล่าวจำนวนน้อยมาก และในบรรดาคำพิพากษาศาลฎีกาเหล่านั้น มิได้อธิบายหรือสร้างหลักเกณฑ์อันชัดเจนในเรื่องขอบเขตความหมายของ "อันตรายแก่จิตใจ" เป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวินิจฉัยในเรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" การที่คดีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเป็นจำนวนน้อยมากนั้น เป็นเพราะกรณีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 นั้น โดยมากมักเป็นกรณีของการเกิดอันตรายแก่กาย และการเกิดอันตรายแก่จิตใจนั้นมักจะมีอันตรายแก่กายเกิดขึ้นด้วยควบคู่กันไป การพิสูจน์อันตรายแก่จิตใจว่าเกิดขึ้นให้ศาลเห็นก็เป็นเรื่องยาก เพราะต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ประกอบการพิจารณา อีกทั้งกรณีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 นั้น ไม่ว่าจะเป็นกรณีอันตรายแก่กายหรือจิตใจก็ตาม ผู้กระทำความผิดก็ได้รับโทษตามมาตรา 295 เช่นกัน จึงทำให้การไขข้อสงสัยเกี่ยวกับความผิด

ฐานทำร้ายร่างกายกรณี "อันตรายแก่จิตใจ" นั้นน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ การสร้างความชัดเจนแน่นอนในเรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" บ่อ่มจะเป็นประโยชน์ในอันที่จะทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย สมตามเจตนารมณ์ ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวออกมาบังคับใช้

2. เนื่องจากการวินิจฉัยในเรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" นี้ มิได้ใช้แต่ศาสตร์ทางกฎหมายหรือนักกฎหมายเท่านั้น ที่จะเข้ามามีบทบาทในประเด็นปัญหานี้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาวิชาการทางการแพทย์มาใช้และตัวแพทย์เองก็ต้องเข้ามามีบทบาทด้วย ฉะนั้นเมื่อต่างฝ่ายก็มีความชำนาญอยู่ในแต่ละศาสตร์ของตน ในขณะที่การวินิจฉัยประเด็นปัญหาที่ต้องใช้ศาสตร์ทั้งสองแขนงควบคู่กันไป จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันด้วย

3. จากการวิจัยพบว่า ในเรื่องของ "อันตรายแก่จิตใจ" ตามมาตรา 295 นี้ บรรดานักกฎหมายยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และยังไม่เป็นที่ยุติในเรื่องของการกระทำ (ทำร้าย) เจตนา และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่นำมาใช้กับกรณี "อันตรายแก่จิตใจ" เหตุดังกล่าวนี้อาจเป็นปัญหา อุปสรรค ของการบังคับใช้บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ"

4. เรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" นี้ นอกจากจะมีการรับรองคุ้มครองในทางกฎหมายอาญา โดยนำเอาการเกิดอันตรายแก่จิตใจ เข้ามาเป็นผลของการกระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายแล้ว ยังได้รับการรับรองคุ้มครองในทางแพ่ง โดยผู้ถูกกระทำให้เกิดอันตรายแก่จิตใจนั้น สามารถเรียกร้องเอาค่าเสียหายทางจิตใจจากผู้กระทำได้

5. ปัจจุบัน สภาพจิตใจของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไปนั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมนี้ อาจเกิดจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา ความเจริญทางวัตถุ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการเมือง ปัญหาด้านสังคม ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้สภาพแวดล้อมเสียคล้อยไป ซึ่งส่งผลให้สภาพจิตใจของบุคคลในสังคมเสื่อมลงหรือไม่คั่นเอง อีกทั้งการประกอบอาชีพการรมมีการพัฒนาขึ้น โดยใช้อุปกรณ์อาวุธ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำความผิดที่มีประสิทธิภาพ และทันสมัยมากขึ้น กรณีที่บุคคลจะได้รับอันตรายแก่จิตใจจากการกระทำของบุคคลอื่น จึงเกิดขึ้นได้ง่าย และมากขึ้น การทราบถึงความหมายขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอนของ "อันตรายแก่จิตใจ" จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาความหมาย ขอบเขตของคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ตามมาตรา 295 เพื่อให้บทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (กรณีอันตรายแก่จิตใจ) มีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในอันที่จะทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวออกมา ผู้เขียนใคร่ขอเสนอแนะแนวทางดังนี้

1. แม้ว่ากาหนดถึงความหมายและขอบเขตของถ้อยคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ไม่อาจจะระบุได้อย่างแน่นอนว่า อันตรายแก่จิตใจนั้น จะต้องหมายถึงโรคอะไรบ้าง และมีอาการขนาดไหน แต่ก็อาจกำหนดได้จากการศึกษาคำอธิบายทางตำรา และการให้ความเห็นทางกฎหมาย และทางการแพทย์ประกอบกับแนวทางการพิพากษาคดีละเมิดเกี่ยวกับความเสียหายทางจิตใจในต่างประเทศ สรุปเป็นแนวทางได้ว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ตามมาตรา 295 นั้น หมายถึง "ความแปรปรวนทางจิตใจ เกิดขึ้นถึงระดับหนึ่ง ซึ่งไม่ต้องรุนแรงถึงวิกลจริต เช่น หมดสติ ถ้าเกิดแต่อารมณ์เจ็บใจ แค้นใจ เหล่านี้ ยังไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่จิตใจ ถ้าถึงขนาดเป็นโรคประสาท และการกระทำนั้น วิทยุชนเห็นได้ว่ารุนแรงพอ ก็อาจถือเป็นอันตรายแก่จิตใจได้"

กรณีของการถึงขนาดเป็นโรคประสาท และการกระทำอันวิทยุชนเห็นได้ว่ารุนแรงพอ ก็เช่น การสะกดจิต การทำให้กลัว ทำให้ตกใจ ทำให้โกรธ เหล่านี้หากมีความรุนแรงพอ และมีผลทำให้เกิดโรคประสาท หรือการโทรศัพท์ไปขู่จะฆ่า โทรศัพท์ไปด่า โทรศัพท์ไปบอกว่าได้วางระเบิดไว้ในบ้าน วันละหลาย ๆ ครั้ง หรือการรบกวนตอนกลางคืนทุกคืน เช่นนี้อาจจะมีผลทำให้ผู้ถูกรบกวนเกิดการแปรปรวนทางจิตใจขึ้นได้ และถ้าถึงขนาดเป็นโรคประสาท น่าจะถือได้ว่าเป็น "อันตรายแก่จิตใจ" ได้

อย่างไรก็ตาม การระบุหรือแก้ไขตัวบทกฎหมายไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้เสียความยืดหยุ่น และทำให้การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำนิยามนั้นขัดข้องได้ในอนาคต วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสนอว่าผู้ที่ใช้กฎหมายในเรื่องนี้ ควรจะวินิจฉัยความหมายของคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ในทางเดียวกัน โดยยึดถือแนวทางข้างต้น ประกอบกับการใช้ความรู้ทางการแพทย์ และความชำนาญของแพทย์เข้าช่วยในการวินิจฉัย และหากมีความจำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติในเวลาต่อไป ก็ควรยึดถือแนวทางดังกล่าวนี้เป็นหลัก ในการแก้ไข

2. ควรจะได้มีการกำหนดความหมายและขอบเขตที่ชัดเจนของคำว่า "ทำร้าย" เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน โดยอาจกำหนดไว้ในระเบียบปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ปฏิบัติ ในกรณีความหมายของถ้อยคำดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า "ทำร้าย" หมายถึง "การกระทำซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น ไม่ว่าจะทำด้วยให้ร่างกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใดและไม่ว่าจะกระทำโดยถูกต้องเนื้อตัวของผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการกำหนดความหมายและขอบเขตของคำว่า "ทำร้าย" ดังกล่าวนั้น นอกจากจะช่วยสร้างขอบเขตอันจำกัดและชัดเจนให้แก่ถ้อยคำดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลให้ความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องเจตนา และทฤษฎีเหตุและผลที่นำมาใช้กับกรณี "อันตรายแก่จิตใจ" เป็นที่ยึดถือด้วย

3. ในทางการแพทย์ สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะได้มีหน้าที่ในการตรวจและรักษาผู้เสียหายซึ่งได้รับอันตรายแก่จิตใจจากการกระทำผิด ควรจะได้มีระเบียบปฏิบัติสำหรับการตรวจ การรักษา และการทำรายงานของแพทย์เพื่อที่จะเสนอต่อศาลนั้น เพื่อให้มี

บรรทัดฐานเดียวกันในทุก ๆ หน่วยงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสมอภาคแก่ผู้เสียหายที่มารับการตรวจหรือรักษา และการวางระเบียบนี้ทางฝ่ายแพทย์ก็ควรจะได้ร่วมมือกับทางนักกฎหมายด้วย เพื่อให้แนวทางปฏิบัติดังกล่าวนี้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ที่กล่าวมานี้คือข้อเสนอแนะแนวทางในการที่จะทำให้คำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" ตามมาตรา 295 ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเรา มีความหมายและขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอน มีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในอันที่จะทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย